

שנת היונה

עו"ד נתן שפטלוביץ

אנו נמצאים בימים אלו בחודש אלול. ימי הסליחות. גם בעת כתיבת שורות אלו, בעת המערכה "צוק איתן", כשהאזעקה נשמעה כשעה לפני כניסת שבת פרשת "ראה" וכשעה לאחר צאתה והנה אנו חוזרים לפרשת "כי תבוא" ולמעשה יש הרבה על מה לדרוש, לפרש ולבאר.

אולם, לעיתים השירה, הפרוזה והאנלוגיה לתקופות אחרות בתנ"ך נותנות את התמונה הנכונה למצב בו אנו שרויים.

פרשת השבוע "כי תבוא" מכילה, בין היתר, את פרשת התוכחה ומתארת את האסונות העלולים או העשויים להתרחש לעם וכאשר אחד מפסוקי המפתח הינו:

"ובגויים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש"

מה פירוש הדברים?

חכמים השוו זאת ליונה אצל נח וכפי שנאמר במגילת איכה, שקראנו אותה לפני כחודש:

"היא יושבה בגויים לא מצאה מנוח"

ר' יודן בר' נחמיה בשם רשב"ל אמר: אילו מצאה מנוח לא היתה חוזרת. וכמותה (בראשית ח'): "ולא מצאה היונה מנוח", וכמותה (דברים כ"ח): "ובגויים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך."

לאמור, בספר דברים, מגילת איכה ובספר בראשית, בשלושתם נרמז ונכתב על היונה מימי נח, שלא מצאה מנוח לכף רגלה. הקורא בתנ"ך יכול להבחין, כי לעיתים הדברים האמורים בפרשת תוכחה מתרחשים במציאות כפי שהיא ולפעמים הדברים עוד עתידיים להיות, אבל היונה – איזה יונה זאת? היונה המחפשת לה בית לשכון בו לבטח.

היונה מסמלת את השיבה הביתה, אם כ"יונת דואר" המשגרת דרישת שלום ואם כיונה אחרת הנקראת "יונת אלם". היינו, יונה המנועה מלדבר והמדובר ביונה השותקת מעילבון או שהמילים דלות מלהביע את המתרחש. יפה הגדיר זאת הרב בנימין לאו, שציטט את ר' יהודה הלוי:

**"יונת אלם רחוקים/ שושנת העמקים/ תסובב בשווקים/ איה דר שחקים בעזבה דת וחוקים/ סבבוה מציקים.../ ושמי השחקים/ וכוכבי המעונים
יהמון על בנים/ היו חמדה לפנים/ ככלי אין חפץ בו/ היו בכל המונים..."**

יונה זאת מופיעה גם בסליחות של אחינו הספרדים, שקוראים יום יום (האשכנזים מתחילים רק שבוע לפני ראש השנה) וזה הפיוט "דץ יונת אלם", שנכתב ע"י אבן גבירול:

"אז בהר מור דץ יונת אלם. בקחתו איתן עולה שלם. גאה בחנו קח נא זה העלם. תרומה לה' קודש.

דת הטנא לפני להניחהו. הן קח נא את בנך לאשכר ספחהו. ואני בחרתיו קום משהו שמן

משחת קודש...

תרשישים צעקו בשמי מרומי. שחוט יונת אלם היוכל יחזה מי. לז ללז יהגו אל תתנו דמי. שאו ידיכם קודש."

האם ניתן לייחס ליונה זאת את האמור ב"שיר השירים" "יונתי בחגוי הסלע בסתר המדרגה, הראיני את מראיך השמיעני את קולך, כי קולך ערב ומראך נאווה?" לא ברור. גם ח.נ. ביאליק כתב על אותה יונה המחפשת קן שקט להיות בו לבטח ולא כפי שנאמר בפרשת התוכחה, כי לא יהיה מנוח לכף רגל של העם היהודי.

מדינת ישראל והעם היהודי שבתוכו אינם תיבת נח. מדינת ישראל הינה מדינת היהודים הקולטת יהודים מכל רחבי העולם ואשר קמה בשלהי השואה האיומה. האם היונה הגיעה לביתה בשלום? קשה לומר. במלחמת יום כיפור העקובה מדם נשמע קולה של המשוררת שמרית אור:

"גבוה, מעל המגדלים, היונה פורשת כנף, היונה דואה במרחב, ועיניה כלות. הלאה, הלאה, הדרך ארוכה"

ולא נוכל עדיין לשבת לבטח בארצנו.

הרב בנימין לאו מזכיר לנו את היונה של ר' ישראל נג'ארה, בפיוט מלפני כ-300 שנה, עת שישב ב... עזה ולפיו:

"...יונה צאי מכבל והגי שיר עלי נבל/ אעל מזור לחבלך הן טוב ונעים חבלך עלי ונחלי חבלך ארץ צבי קדושה."

אנו כל שנה מאחלים ומייחלים, שהשנה תהיה שנת בטח לנו ולארצנו.

נסיים בברכה האמורה בפרשה זאת:

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש."

לדעת כל המפרשים, המילה "השקיפה" הינה תמיד מלשון ברכה ולא כביטויים המקבילים לה.